

MOTIVAȚIA INFRAȚIONALĂ LA PERSOANELE ADULTE CARE EXECUTĂ PEDEPSE PRIVATIVE DE LIBERTATE

**Dr. Gheorghe Florian
Institutul Național de Criminologie**

Cunoașterea modului cum diversele categorii de deținuți adulți își motivează infracțiunile, este deosebit de importantă pentru înțelegerea factorilor premergători și a mecanismelor de justificare utilizate de aceștia. Avem în vedere acele infracțiuni care au cea mai mare pondere în totalul celor existente în prezent în penitenciare: omor, lovituri cauzatoare de moarte, vătămare corporală gravă, viol, furt, tâlhărie, ultraj, înșelăciune, luare de mită, trafic de influență, trafic de stupefiante, proxenetism, abandon de familie, violare de domiciliu, infracțiuni privind circulația pe drumurile publice.

Realizând această investigație mai mulți ani la rând, vom putea releva tipologia motivațiilor la delincvenții români, corespondența acestora cu situația lor socială, mutațiile apărute în timp, atitudinea lor față de pedepsele primite, modul cum concep reintegrarea lor socială după liberarea din penitenciar. De asemenea, pe această bază, se vor putea stabili modalități eficiente de intervenție pentru prevenirea viitoare a acestor conduite antisociale.

Acest studiu este realizat pentru prima dată în țara noastră și are deocamdată doar o valoare exploratorie: el a urmărit să determine dimensiunile problematicii studiate, adecvarea instrumentelor utilizate la obiectivele urmărite, deschiderea la dialog a persoanelor deținute,

diferențele calitative dintre diferitele surse de date, caracteristicile fenomenului de atribuire a cauzalității în cazul deținuților români.

Acest studiu a fost realizat în colaborare cu specialiști în probleme umane din 14 unități de detenție subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor: Aiud, Brăila, București-Jilava, București-Rahova, Focșani, Gherla, Iași, Mărgineni, Oradea, Poarta Albă, Satu Mare, Timișoara, Târgu Mureș, Tulcea .

METODOLOGIE

În cele 14 unități de detenție au fost aplicate chestionare special concepute la deținuți adulți care au comis infracțiunile amintite. Au fost consemnate aspecte calitative privind motivația infracțională reieșite din analiza rechizitoriului precum și din relatările personalului care lucrează nemijlocit cu deținuții cuprinși în eșantion. Fiecare tip de chestionar a fost aplicat la deținuți recidiviști și nerecidiviști, din mediul urban și rural, având nivel cultural ridicat și scăzut. Prin „deținuți cu nivel de cultură ridicat” s-a înțeles, în condițiile acestui studiu, deținuții care au absolvit liceul, o școală postliceală sau o facultate.

Toate răspunsurile oferite de deținuți la chestionarele administrate au fost trecute pe o foaie de răspuns iar atunci când relatările lor au fost mai nuanțate decât variantele propuse de noi, au fost notate în detaliu, astfel încât să putem înțelege justificările infracționale pentru fiecare subiect investigat. De aceea, rubricile privind motivația infracțională reieșită din rechizitoriu și cea apreciată de personalul care lucrează nemijlocit cu cel în cauză - psiholog, educator, șef de secție, supraveghetor -, au avut o importanță specială.

INVESTIGAȚIA DE TEREN

Au fost investigați 947 de deținuți a căror repartizare pe infracțiuni a fost următoarea: 119 – omor, 105 – furt, 98 – tâlhărie, 91 – viol, 87 – înșelăciune, 59 – vătămare corporală gravă, 56 – infracțiuni la legea circulației, 54 – ultraj, 54 – trafic de stupefiante, 50 – violare de domiciliu, 49 – lovituri cauzatoare de moarte, 44 – abandon de familie, 38 – proxenetism, 25 – trafic de influență și 18 – luare de mită. Diferențele de

reprezentare a deținuților de la o infracțiune la alta sunt datorate faptului că în unele unități nu au fost găsiți deținuți care să îndeplinească exigențele prevăzute sau nu au fost de acord să participe la acest studiu (lotul inițial prevăzut a fost de 1.680 de subiecți).

Chestionarele realizate pentru fiecare infracțiune s-au bazat pe experiența celor care au lucrat nemijlocit cu aceasta categorie de persoane. S-a ținut cont de faptul că deseori deținuții prezintă incomplet situația lor juridică, împrejurările și motivația faptelor comise, modul în care ei își reprezintă victima și contribuția ei la comiterea infracțiunii, convingerile lor infracționale.

CONCLUZII GENERALE

1. Eforturile de prevenire și control a criminalității nu pot ignora motivele pro-infracționale specifice unui delincvent sau unei categorii de delincvenți. Chiar dacă aspectele generale sunt, în mare, cunoscute de cei care se ocupă de controlul și reducerea acestui fenomen social, înțelegerea proceselor mentale ale delincventului și contextul său de viață, care duc la decizia de a comite o infracțiune, sunt de o importanță practică aparte. Doar plecând de la aceste mecanisme generatoare de criminalitate, se vor putea lua măsurile adecvate pentru a corecta condițiile de viață sau modalitățile de neutralizare utilizate de delincvenți pentru a-și justifica modul de viață.

2. Instituția penitenciară este un loc de perspectivă socială care permite o viziune profundă asupra unor procese și dificultăți aflate la nivelul indivizilor, a familiilor acestora sau a comunităților din care fac parte. Ca urmare, plecând de la cunoașterea acestora, se vor putea înțelege și proiecta modalități de intervenție adecvate care, în final, vor limita dezvoltarea fenomenului infracțional.

3. Situația de deținut influențează răspunsurile date de cei cuprinși în cadrul unei investigații privind motivația infracțională. Ei analizează instrumentele utilizate și oferă/aleg răspunsurile care, din punctul lor de vedere, le asigură imaginea cea mai avantajoasă: de victime, de oameni urmăriți de ghinion, de indivizi de care s-a profitat, de persoane care doar au ripostat la o provocare, de oameni cu lipsuri materiale majore care s-au sacrificat pentru familia lor, etc.

În lumea condamnaților, noii veniți găsesc justificări infracționale gata fabricate, ușor de înțeles și interiorizat, care le diminuează culpabilitatea și le reface echilibrul sufletesc. În cazul recidiviștilor, elaborarea justificărilor infracționale este un amplu proces de creare a structurilor de auto-legitimare a stilului lor de viață.

4. În dosarele de penitenciar ale deținuților investigați, am găsit un procent însemnat de rechizitorii care nu conțineau referiri clare la motivația infracțională. Acest fapt devine preocupant la cel puțin 3 nivele:

- a - pentru instanță și pentru publicul larg este important ca motivația actelor comise de cel judecat să fie prezentată integral pentru a arăta baza pe care s-a construit sentința și, indirect, să fie generată adeziunea publicului la aceasta;
- b - de asemenea, identificarea adevăratei motivații, oricât de laborios ar fi acest lucru, permite luarea unor măsuri corecte și eficiente atât în cazul unui delincvent cât și al unei categorii omogene de infracțiuni; acest lucru va contribui semnificativ la o practică unitară a tuturor instanțelor de judecată;
- c - documentele din dosarul penitenciar, sunt foarte importante pentru cei care se ocupă de executarea pedepsei și de programele de recuperare socială a deținuților: totul începe cu studierea piesei principale a dosarului - rechizitoriul, în care trebuie să se găsească o imagine de ansamblu a personalității delincventului, a contextului în care s-a dezvoltat și care a făcut posibilă infracțiunea.

5. Cunoașterea motivației infracționale permite înțelegerea criminalității din punctul de vedere al celor în cauză : modul cum au perceput lumea în care trăiesc, importanța dată nevoilor personale și ale familiilor lor, conștiința faptului că există sau nu mijloace legale de a le atinge, modul cum au evaluat reacția comunității față de o infracțiune sau alta, teama sau nu de etichetare, atribuirea vinei pentru crima comisă sau pentru devenirea lor infracțională, sentimentul că pedeapsa primită e echivalentă cu fapta etc. Toate acestea favorizează o cunoaștere de profunzime a lumii delincvenților și a contextelor de viață în care s-au format.

6. Studiul realizat de noi arată că trebuie abandonate unele enunțuri (prejudecăți) despre particularitățile delincvenților care nu mai au susținere în realitățile întâlnite pe teren: avem în vedere faptul că ei provin în procente mari din familii organizate și nu din cele dezmembrate; că au avut o copilărie lipsită de griji și nu dominată de lipsuri și rele tratamente; că situația lor materială era destul de bună la data comiterii infracțiunii; că nivelul lor de școlarizare este deseori ridicat. Un lucru demn de remarcat este faptul că mulți din deținuții chestionați au copii, aceasta situație contrazicând ceea ce s-a considerat o lungă perioadă, și anume, că familia și copiii sunt un factor moderator al criminalității.

7. Majoritatea deținuților investigați au vârsta cuprinsă între 26 și 35 de ani, sunt absolvenți de liceu, sunt necăsătoriți, nerecidiviști dar cu antecedente penale; provin din mediul urban, din familii organizate, sunt sănătoși fizic, nu sunt dependenți de alcool și nici de droguri; în familie s-au înțeles bine cu mama și afirmă că au fost rareori bătuți în copilărie; deși majoritatea sunt „muncitori calificați”, la data arestării mulți din ei nu aveau o ocupație.

8. Ținând cont de instrumentele utilizate, nu s-au găsit elemente particulare deosebite privind situațiile pre-criminale în care au fost angrenați deținuții investigați: acestea au fost împrejurări banale dar care au căpătat în ochii făptuitorilor semnificații aparte – lipsuri materiale, gelozia, răzbunarea, recuperarea unor sume de bani.

Desigur, experiența anterioară are un rol important la recidiviști, sub aspectul specializării infracționale și al cunoașterii vieții din penitenciar.

9. În baza relațiilor directe cu deținuții și a perioadei lungi în care le pot cunoaște problemele personale și familiale, personalul din penitenciare surprinde nuanțe de finețe privind motivația lor infracțională, care deseori, diferă de afirmațiile deținuților dar și de cele consemnate în rechizitoriu. Ca urmare, concluziile funcționarilor din unitățile de detenție invită la investigații mai ample înainte de fixarea pedepsei, astfel încât, sancțiunea să fie adecvată personalității delincventului și contextului social care au generat sau mențin starea infracțională.

10. În privința infracțiunilor cu violență – omor, lovitură cauzatoare de moarte, vătămare corporală gravă, tâlhărie – actul violent are loc, în

general, doar între agresor și victimă, fără implicarea unei a treia persoane (care precipită lucrurile și împinge la agresiune).

În general, în aceste infracțiuni, victimele sunt percepute ca fiind mai slabe din punct de vedere fizic, dar amenințătoare și enervante. Frecvent deținuții afirmă că nu s-au gândit la consecințele faptei nici în ce-i privește, nici la repercusiunile acesteia asupra victimei.

11. Motivele infracționale mai frecvent invocate de deținuți sunt „lipsurile materiale”, „căutarea unui trai ușor” și „provocarea victimei”; în rechizitoriu se consemnează ca principale motivații „câștigul facil” și „consumul de alcool”; personalul din penitenciare menționează „aspirații exagerate”, „tulburări de personalitate”, „devalorizarea muncii”, „apartenența la un grup infracțional”.

12. Infracțiunile care au făcut obiectul studiului nostru nu par a avea o legătură cu condițiile generale din societate și nici cu violența văzută la televizor ci cu ambianța imediată de viață a delincventului – relațiile familiale, educația primită, vecinătatea, comparația socială (invidia), posibilitatea de a obține ușor și repede bani și bunuri, escaladarea unor conflicte banale, etc.

Plaja motivațiilor infracționale utilizate de deținuți precum și cele regăsite în rechizitorii sau în relatările personalului din penitenciare, nu este foarte întinsă, așa cum se poate vedea în tabelul următor (nu am trecut și rubricile de „non-răspuns”, „alt răspuns” sau „nu recunoaște fapta”):

	Motivație	Sursa	Deținuți	Rechizitoriu	Personal din penitenciare
1	Vina victimei (polițist, pieton)		x		x
2	Sub influența alcoolului		x	x	x
3	S-a apărat de victimă		x		x
4	Surprins într-o altă infracțiune			x	x
5	Din gelozie		x		
6	A fost umilit de victimă		x		
7	Îndemnat de prieteni		x		x

8	Probleme financiare sau de proprietate cu victima	x	x	x
9	Victima a apărut altă persoană		x	x
10	Răzbunare (sub influența alcoolului)	x	x	x
11	A dorit să aplice o „corecție”			x
12	Pentru bani (câștigați ușor)		x	x
13	Lipsuri materiale	x	x	x
14	Pentru a trăi mai ușor,	x		
15	Pentru distracție, aventură	x	x	x
16	Educație precară, mediul de proveniență			x
17	„Unii au prea mult, alții au prea puțin”	x		
18	Pentru a cumpăra droguri	x	x	x
19	Pentru a fi respectat, a deveni cineva	x		x
20	Pentru a recupera o datorie	x	x	
21	Tulburări psihice			x
22	Din invidie	x		
23	Nesocotirea oamenilor și a legilor (permis suspendat)		x	x
24	Apartenență la un grup infracțional		x	
25	Din neglijență			x
26	Pentru a achita o datorie	x		
27	Solicitat de cumpărătorii de droguri	x		
28	Pentru a trăi în lux		x	x
29	Pentru a ajuta un prieten	x		
30	Victima a cerut mită	x		
31	Legislație neclară	x		
32	Exploatarea poziției sociale			x
33	Probleme etice și deontologice			x
34	Pentru a obține un post			x
35	Aveam puterea de decizie	x		
36	A scăpa de urmărirea penală	x		

37	Contra-serviciu			x
38	Neatenția mea (la volan)	x	x	x
39	Teribilism la volan		x	x
40	Oboseala, am adormit la volan	x	x	
41	Starea drumului, condițiile atmosferice, altă persoană	x		
42	Starea tehnică a vehiculului	x		
43	Necunoașterea regulilor de circulație	x		
44	Vina persoanei care mi-a împrumutat mașina	x		
45	Neînțelegeri cu soția	x	x	x
46	Dezinteres pentru familie		x	x
47	Rea credință, orgoliu	x	x	x
48	Voiam să-mi trăiesc viața, îmi îngreunau existența	x		
49	Atmosfera din casă	x		
50	Neînțelegeri cu socrii	x		
51	Înșelat de soție, nu recunoaște copiii	x	x	x
52	Iubea altă femeie		x	
53	Satisfacerea nevoilor sexuale	x	x	x
54	Din plăcerea de a viola		x	
55	O iubea		x	x
56	S-a ascuns de urmăritori (în evadare)		x	x
57	Pentru că i se făcea o nedreptate		x	x
58	Nu suportă autoritatea (neîncredere în autorități)		x	x
59	Nu poate justifica	x		
	T o t a l	36	27	34

13. O mare parte din deținuți consideră pedepsele primite ca fiind aspre comparativ cu faptele comise, lucru de care au devenit conștienți - spun ei - în arestul poliției sau în penitenciar. Pe baza experienței noastre, avem convingerea că lucrurile nu stau așa, ci deținuții exprimă o părere

larg răspândita în lumea închisorilor: de câte ori au fost invitați să aducă argumente în acest sens, au fost puși în dificultate. Conduita deținuților în timpul executării pedepsei, este relativ bună.

14. Având în vedere importanța identificării științifice a tipurilor de motivație pro-infracțională în fiecare caz investigat și judecat, se impune necesitatea prezenței în parchete și la instanțele de judecată, a unor specialiști în acest domeniu - psihologi și criminologi. Ei ar putea asigura o cunoaștere de profunzime a personalității delincvenților și a gradului lor de periculozitate, ar putea orienta modul de anchetare eficace în funcție de particularitățile lor psihologice, ar elabora prognoze privind evoluția viitoare a acestora în mediul de detenție sau după liberare, ar putea oferi expertiză în problemele practice cu care se confruntă magistrații.

Deținuții condamnați pentru „omor”

Date semnificative

- vârsta: - 35,3% au între 36 și 45 de ani;
 - 27% au între 26 și 35 de ani
 - 27% au peste 46 de ani
- studii: - liceul - 35,3%
 - 5-8 clase - 25,2%
 - școală profesională - 25,2%
- ocupația la data arestării: - 24,3% - muncitori necalificați,
 - 16,5% - muncitori calificați
 - 28,5% - fără ocupație;
- starea civilă: - necăsătoriți – 25,2%
 - divorțați, cu copii – 17,6%
 - căsătoriți, cu copii – 15 %
 - concubinaj, cu copii – 15%
- starea de recidivă: - 53% - nerecidiviști
 - 51,3% - au antecedente penale
- 30,3% sunt dependenți de alcool iar 2,5% de droguri;

- starea de sănătate: - sănătoși - 48%
 - cu afecțiuni medicale - 36%
 - cu boli psihice - 11%
 - 5% declară că au și boli somatice și mintale;
- familia de origine este organizată în 82,4% din cazuri;
- 73% au comis fapta singuri iar 60,5% în mediul rural;
- după împrejurări, fapta a fost comisă în spațiul public (34,5%), în casa victimei (29,4%) sau în casa agresorului (23,5%);
- victimele erau bărbați (63%), cunoscuți anterior (78%) și cu care aveau relații bune (52%) deși nu erau rude (73%);
- repartizarea pe vârste a victimelor arată că 24,4% aveau vârsta între 41 și 50 de ani, 13,4% între 26 și 30 de ani iar 12,6% între 51 și 60 de ani;
- conflictul a fost neintenționat în 52% din cazuri iar 58% din deținuți afirmă că a fost declanșat de victimă, aceasta fiind percepută ca mai slabă fizic (47%) dar amenințătoare (37,8%) și enervantă (20,2%);
- vinovat principal de infracțiune este considerată victima (37%) iar deținutul însuși doar în procent de 34,5%;
- pedeapsa primită e considerată mai grea decât fapta comisă de 61,3% din condamnați;
- autorul a recunoscut infracțiunea doar după identificare (43,7%) sau s-a predat poliției (30,3%);
- după comiterea faptei, 70% din deținuți au regretat iar față de familia victimei resimt rușine (39,5%), compasiune (23,5%) sau indiferență (24,4%).

Motivația condamnaților pentru “omor”

	Sursă	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciar %
	Tipuri de motivație			
1	Provocat de victimă	34,4	-	1,7
2	Conflict sub influența alcoolului	16	34,8	29,5
3	S-a apărat de victimă	8,5	-	0,8
4	A fost surprins într-o altă	-	8,4	7,5

	infrațiune (furt, viol)			
5	Din gelozie	8,3	-	-
6	A fost umilit de victimă	4,5	-	-
7	Îndemnat de prieteni	5	-	1,6
8	Probleme financiare sau de proprietate cu victima	2,5	5	1,7
9	Victima a apărat altă persoană	-	4,7	1,7
10	Răzbunare sub influența alcoolului	3,4	3,3	4,2
11	A dorit să aplice o „corecție”	-	-	0,8
12	Alt răspuns	7,4	3,3	-
13	Nu recunoaște fapta	1,7	-	0,8
14	Nu poate justifica fapta	8,3	-	-
15	Lipsă rechizitoriu	-	2,5	-
16	Non-răspuns (nespecificat)	-	38	49,7
17	T o t a l	100	100	100

Există diferențe semnificative între cele trei surse de date privind motivația infracțională:

- toate categoriile de deținuții explică omorul în principal prin faptul că au fost provocați, la care mai adaugă și alte explicații privind faptul că au fost agresați sau umiliți de victimă, au fost sub influența alcoolului, din cauza geloziei sau la îndemnul prietenilor;
- rechizitoriul pune accentul pe conflictul dintre cei doi, pe consumul de alcool (în procent mult mai mic decât cel afirmat de deținuți), dar aduce și elemente trecute sub tăcere de făptași: surprinderea în timpul comiterii altei infracțiuni sau faptul că victima luase apărarea altei persoane;
- personalul din penitenciar insistă asupra conflictului apărut între agresor și victimă fără a considera că victima l-a provocat pe asasin.

O mențiune fac pentru procentele mari în care nu sunt menționate motivele infracțiunilor comise: 38% în rechizitorii și 50% la personalul din penitenciare.

Deținuții condamnați pentru “lovituri cauzatoare de moarte”

Date semnificative

- intervalul de vârstă cel mai bine reprezentat este 26-35 de ani (38,8%) urmând deținuții de peste 46 de ani (34,7%) ;
- după studii, condamnații se grupează, în ordine, în cei care au 5-8 clase (30 %), școală profesională (28,6%) și liceu (24,5%);
- după starea civilă, cei mai mulți sunt necăsătoriți (34,7%), urmând cei căsătoriți care au copii – 16,3% și cei care trăiesc în concubinaj și au copii - 14,3%;
- după starea de recidivă, 65,3% sunt nerecidiviști iar 47% au antecedente penale;
- provin din mediul rural (59%), din familii organizate (79,6%), în copilărie au fost rareori bătuți (51%) sau niciodată (34,7%) și afirmă că s-au înțeles cel mai bine cu mama (57%);
- 44,8% erau muncitori necalificați iar 18,4% lucrau în agricultură; la data arestării, 14,3% nu aveau nici o ocupație ;
- dependența de alcool este destul de frecventă (22,4%) iar 43% declară că au o afecțiune medicală;
- fapta a fost comisă fără a fi ajutat de cineva (87,8%), ziua (57%) și mai ales în zilele lucrătoare (71%) ;
- victimele erau persoane mature, mai ales bărbați (73,5%), cu vârsta cuprinsă între 36 și 50 de ani (42,8%); deținutul cunoștea victima de mai mult timp (81,6%) dar erau rude doar în procent de 26,5%;
- deținuții investigați consideră că victimele au declanșat conflictul (75,5%) deși erau, din punct de vedere fizic, mai slabe;
- nu a existat o intenție vădită de a comite agresiunea (63,3% declară acest lucru) deși înainte de aceasta victima li s-a părut amenințătoare (30,6%) și enervantă (30,6%);

- după comiterea faptei, deținuții declară că au fost disperați (28,6%), au considerat că au făcut o nedreptate (26,5%) și regretă deznodământul (79,6%); față de familia victimei resimt rușine (51%) și compasiune (32,7%).

Motivația condamnaților pentru “lovituri cauzatoare de moarte”

	Sursă	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciar %
	Tipuri de motive			
1	Provocat de victimă	45	-	-
2	Conflict sub influența alcoolului	24,5	59,2	32,6
3	Pentru a se apăra de victimă	10,2	-	10,2
4	A fost umilit de victimă	4,1	-	-
5	Din răzbunare	2	-	-
6	Probleme financiare sau de proprietate cu victima	2	-	4,2
7	Surprins într-o altă infracțiune	2	2	2
8	Nu poate justifica	2	-	-
9	Alt răspuns	8,2	4	2
10	Non-răspuns (nespecificat)	-	28,6	49
11	Lipsă rechizitoriu	-	6,2	-
12	T o t a l	100	100	100

Analizând procentele din tabelul de mai sus, putem trage anumite concluzii:

- autorii infracțiunilor de lovituri cauzatoare de moarte, afirmă că au fost provocați de victimă (47%), că erau sub influența alcoolului (22,%) și au fost forțați să se apere de aceasta (10,2%);
- deținuții foarte tineri (18-21 ani) și cu nivel de instruire scăzut (1-4 clase), consideră că ceea ce a condus la deznodământul fatal a fost, în principal, umilirea lor de către victimă ;
- în rechizitoriile consultate, explicația trecerii la act este găsită, în jumătate din cazuri, în conflictul apărut între cei

doi și în mai mică măsură în consumul de alcool (doar 10% din cazuri);

- personalul din penitenciar consideră drept cauze principale conflictul, efortul de a se apăra de agresiunea victimei și recuperarea unor bani sau bunuri ; în jumătate din cazuri, personalul nu poate preciza motivația infracțională iar o treime din rechizitorii nu fac referire la acest aspect.

Deținuții condamnați pentru “vătămare corporală gravă”

Date semnificative

- intervalul de vârstă cel mai bine reprezentat este cel de 26-35 de ani (42,4%) ;
- după studii, acești deținuți se repartizează în două grupe principale: 42,4% au 5-8 clase iar 23,7% au școală profesională;
- după starea civilă, 34% sunt necăsătoriți, 30,5% sunt căsătoriți și au copii iar 20,3% trăiesc în concubinaj și au copii;
- două treimi din deținuți sunt nerecidiviști și 51% au antecedente penale;
- provin din mediul rural (56%), din familii organizate (73%), s-au înțeles bine cu mama (54,2%), și un sfert din ei au fost deseori bătuți în copilărie;
- la data arestării 40,7% nu aveau nici o ocupație, 34% erau muncitori calificați, 6,8% erau elevi sau studenți, 5% lucrau în agricultură;
- starea de sănătate era bună pentru 73% din deținuții investigați deși 22% recunosc că sunt dependenți de alcool;
- majoritatea au comis fapta singuri (61%), ziua și noaptea în procente egale și mai ales în zilele lucrătoare;
- victimele au fost mai ales bărbați (78%), aveau vârsta de 31-35 de ani (20,3%), 26-30 de ani (17%) și 41-50 de ani (15,3%); de asemenea, 83% din victime erau cunoscute de agresor dinainte de agresiune și aveau relații bune cu aceasta;
- din spusele deținuților, conflictul spontan (45,8%) sau fără intenție (37,3%) a fost declanșat de victimă în 59,3% din cazuri, de deținut (17%) sau de o altă persoană -15,3%; victima a generat la deținut enervare (22%), furie (20,3%), teamă (15,6%) sau nemulțumire (13,6%); după încetarea agresiunii, deținuții afirmă că au considerat că au făcut o

nedreptate (20%), că au făcut dreptate (20,3%) sau le-a fost teamă (15,3%);

- condamnații consideră că vinovat de eveniment a fost victima (50,8%), deținutul (25,4%) sau persoanele din anturaj (13,6%) ;
- cred că pedeapsa primită este mai grea decât fapta (67,8%);
- jumătate din deținuți au recunoscut fapta după identificare (doar 18,6% s-au prezentat la poliție de bună voie); 20% din cei intervievați nu recunosc nici acum fapta comisă;
- o treime din deținuți se declară "indiferenți" atât față de victimă cât și față de familia acestuia.

Motivația condamnaților pentru „vătămare corporală gravă”

	Surse Tipuri de motivație	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciar %
1	Provocat de victimă	45,7	-	-
2	Conflict sub influența alcoolului	8,5	30,6	35,6
3	Pentru a se apăra de victimă	10,2	-	5,1
4	Surprins în altă infracțiune	-	-	10,2
5	Îndemnat de prieteni	8,5	-	-
6	Răzbunare (sub influența alcoolului)	5,1	3,4	-
7	Probleme financiare sau de proprietate cu victima	5,1	1,7	-
8	Gelozia	5,1	-	3,4
9	A fost umilit de victimă	1,7	-	-
10	Lipsă rechizitoriu	-	10,2	1,7
11	Nu recunoaște	1,7	-	-
12	Nu poate justifica	8,4	-	-
13	Alt răspuns	-	1,7	-
14	Non-răspuns (nespecificat)	-	52,4	44
15	T o t a l	100	100	100

Observăm în tabelul de mai sus discrepanțe majore între ce declară deținuții și ceea ce au ajuns să cunoască personalul din penitenciarele în care aceștia își execută pedeapsa: deținuții motivează fapta prin provocarea

de către victimă (45,7%), prin nevoia de a se apăra (10,2%) sau prin presiunea grupului de prieteni (8,5%) în timp ce personalul corecțional consideră ca ceea ce explică trecerea la act a fost conflictul și faptul că deținutul a fost surprins în timpul săvârșirii altei infracțiuni, de regulă, furt sau viol (10,2%).

Menționăm, de asemenea, procentele mari în care, în rechizitoriu, nu se fac referiri precise la motivația infracțională dar și cele în care personalul din penitenciare nu se pronunță referitor la cazurile investigate de noi.

Deținuții condamnați pentru „tâlhărie”

Date semnificative

- mai mult de jumătate din deținuți (52%) au vârsta cuprinsă între 26 și 35 de ani, urmând intervalul 22-25 (20,4%) și 18-21 de ani (18,4%);
- după studii, predomină cei cu 5-8 clase (38,8%), liceu (27,6%) și școală profesională (19,4%);
- după starea civilă, cei mai mulți deținuți sunt necăsătoriți (54%) sau trăiesc în concubinaj și au copii (25,5%);
- deținuții investigați sunt recidiviști în proporție de 51% iar 59% din ei au antecedente penale;
- provin din mediul urban (57%), din familii organizate (75,5%) și de condiție modestă (73,5%), au o stare de sănătate bună (70,4%) nu sunt dependenți de alcool și nici de droguri;
- înainte de comiterea faptei, 37,8% din deținuții apreciază că aveau o situație materială bună, 31,6% medie și doar 29,6% precară;
- fapta a fost comisă mai ales în mediul urban (73,5%), în spațiul public (75,5%), în zilele lucrătoare (76,5%);
- în 75,5% din cazuri, victimele erau bărbați din care 70% necunoscuți înainte;
- sentimentele deținuților față de victimă au fost diverse: că o pot domina (28,6%), teamă (16,3%), enervare (8,2%), dezamăgire (8,2%), nemulțumire (7,1%), furie (6%); după comiterea faptei, deținuții afirmă că au resimțit teamă (24,5%), că au comis o greșeală (20,4%), satisfacție (18,4%), că au făcut o nedreptate (15,3%), panică (10,2%);

- după consumarea faptei deținuții s-au predat poliției (9,2%), au recunoscut după identificare (50%), au încercat să ascundă fapta (18,4%), iar 20,4% nu recunosc fapta de care sunt acuzați;
- fizic, victima era percepută ca fiind mai slabă (47%), egală ca forță (26,5%) sau mai puternică (22,4%);
- fapta a fost spontană în 75,5% din cazuri iar 55% din deținuți afirmă că au luat în considerare posibilitatea de a nu fi descoperiți; 77,6% din ei nu s-au gândit la consecințele faptei asupra victimei;
- pedeapsa primită e apreciată ca fiind prea aspră de 80,6% din condamnați.

Motivația condamnaților pentru “tâlhărie”

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciar %
	Tip de motivație			
1	Câștig ușor	-	26,6	19
2	Lipsuri materiale	20,5	15,2	12,7
3	Sub influența alcoolului	19,3	2,9	4,8
4	Influența prietenilor	18,4	1,9	6,4
5	Provocat de victimă	13,3	-	-
6	Pentru a trăi mai ușor	7,2	-	-
7	A avea bani pentru distracție, aventură	-	1,9	7,7
8	Educație precară	-	-	5,7
9	“Unii au prea mult, alții prea puțin”	2	-	-
10	Pentru a cumpăra droguri	2	-	-
11	Pentru a fi respectat de ceilalți	2	-	-
12	Din răzbunare	2	1	1
13	Pentru a recupera o datorie	-	1,9	-
14	Tulburări psihice	-	-	1
15	Nu poate justifica	4,1	-	-
16	Nu recunoaște fapta	8,2	-	-
17	Lipsă rechizitoriu	-	6,7	-

18	Nu rezultă (nespecificat)	-	40	35
19	Alt răspuns	1	-	-
20	Non-răspuns	-	1,9	6,7
21	T o t a l	100	100	100

- motivele invocate mai frecvent de deținuți sunt, în ordine, lipsurile materiale, consumul de alcool, îndemnul prietenilor, provocarea de către victimă și căutarea unui trai mai ușor;
- în rechizitoriu se menționează mai des faptul că deținuți au urmărit un câștig ușor sau lipsurile materiale;
- personalul din penitenciar are în vedere ca motive principale: câștigul ușor, lipsurile materiale, căutarea banilor pentru distracție și aventură, influența prietenilor, educația precară și, în sfârșit, consumul de alcool.

Deținuții condamnați pentru infracțiunea de „furt”

Date semnificative

- cei mai mulți au vârsta cuprinsă între 26 și 35 de ani (41%), urmând cei de 22-25 de ani (23,8%);
- după studii, deținuții se repartizează mai frecvent în doua grupe: 5-8 clase (31,4%) și liceu (30,5%);
- jumătate din deținuți sunt necăsătoriți (48,6%), 18% trăiesc în concubinaj și au copii iar 13,3% sunt căsătoriți și au, de asemenea copii;
- jumătate din deținuți sunt recidiviști dar numărul celor cu antecedente penale este de 70,5%;
- provin preponderent din mediul urban (56,2%), din familii organizate (64,8%), sunt sănătoși fizic și psihic (53,3%), nu sunt dependenți de alcool sau droguri;
- deținuții afirmă că au crescut în familii modeste (68,6%), sărace (20%) și bogate (10,5%) iar situația lor materială era bună (28,6%), medie (36,2%) și precară în 35,2% din cazuri;
- la data arestării, 44,8% nu aveau nici o ocupație, 27,8% erau muncitori calificați, 4,7% erau șomeri; infracțiunea a fost comisă

- împreună cu alții în 51,4%, în mediul urban (67,6%), victima fiind un bărbat (59%), o femeie (17%) sau o instituție 14,3;
- victima (în cazul persoanelor) nu era cunoscută înainte de furt (64,8%) și nu era rudă cu deținutul (95,2%);
- mare parte din deținuți se considera vinovați de fapta comisă (71,4%) deși doar jumătate din ei (52,4%) consideră că au greșit;
- întrebați ce au simțit față de victimă, ei au declarat: 18% - regret, 15,2% - milă, 9,5% - rușine, 41% - nimic; doar 9,5% s-au gândit la consecințele infracțiunii asupra victimei ;
- după spusele deținuților, infracțiunea a fost spontană în 51,4% din cazuri și pregătită în 30,5% din acestea; considerăm totuși că procentul infracțiunilor pregătite din timp este totuși mai mare, având în vedere că mai mult de jumătate din cei investigați (54,3%) au luat în considerare situația că ar putea fi prinși;
- comparativ cu infracțiunea, pedeapsa e considerată mai grea de 53,3% din deținuți și doar 40% din aceștia o apreciază ca fiind pe măsura faptei.

Motivația condamnaților pentru “furt”

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciar%
	Tip de motivație			
1	Lipsuri materiale	26,7	15,2	12,4
2	Câștig ușor	-	26,6	19
3	Pentru a trăi mai ușor	15,2	-	-
4	A avea bani pentru distracție, aventură	14,3	1,9	7,7
5	Sub influența alcoolului (drogului)	10,5	2,9	4,8
6	Influențat de prieteni	-	1,9	6,7
7	Mediu de proveniență, educație precară	-	-	5,7
8	Pentru a cumpăra droguri	3,8	-	-
9	Pentru a se răzbuna	2,9	1	1
10	Din invidie	2,9	-	-
11	„Unii au prea mult, alții prea puțin”	1	-	-

12	Victima îmi datora bani	2,9	2,9	-
13	Tulburări psihice	-	-	1
14	Nu poate justifica	3,8	-	-
15	Alt răspuns	16	-	-
16	Lipsa rechizitoriu	-	6,7	-
17	Nu rezulta (nespecificat)	-	39	35
18	Non-răspuns	-	1,9	6,7
19	T o t a l	100	100	100

Observam diferențe majore între cele trei surse de date în ce privește motivația infracțională:

- deținuții pun accent pe lipsurile materiale, pe dorința de a duce un trai mai ușor;
- în rechizitoriu se accentuează faptul că delincvenții au urmărit în primul rând un câștig ușor (mai ales la recidiviști – 30% și la cei din mediul rural – 32,6%) și abia pe locul secund apar lipsurile materiale la tinerii de 26-35 de ani (32,6% și la condamnații care provin din mediul urban – 27%);
- personalul din penitenciare lărgeste plaja motivațională, stabilind următoarea ierarhie: câștig ușor (la persoanele necăsătorite – 20%), lipsuri materiale, nevoia de bani pentru distracție, influența grupului de prieteni, educația precară, consumul de alcool.

Deținuții condamnați pentru „înșelăciune”

Date semnificative

- vârsta : peste 46 de ani - 34,5%,
36-45 de ani - 31%,
26-35 de ani - 25,3% ;
- studii: liceu - 33,3%, facultate - 20,7%, școală profesională - 24%;

- starea civilă : căsătoriți, cu copii - 37,9%, divorțați, cu copii - 27,6%, necăsătoriți - 16%;
- starea de recidivă: recidiviști - 47%; 62% au antecedente penale;
- 56,3% provin din mediul urban, din familii organizate (83,9%), cu un nivel ridicat de bunăstare în 17,2% din cazuri sau modest (65,5%); deținuții consideră că înainte de a comite infracțiunea, situația lor materială era bună (50,6%), medie (35,6%) și precară doar în 13,8% din cazuri;
- deținuții nu sunt dependenți de alcool sau droguri, dar 42,5% au probleme medicale de sănătate sau/și psihiatrice (4,6%);
- ocupația deținuților la data arestării: 30,6% erau muncitori calificați, 10,3% erau patroni sau directori de firme, 8% aveau ocupații intelectuale, 6,8% erau tehnicieni și maiștri, 16% erau șomeri sau fără ocupație; fapta a fost comisă cel mai frecvent singur (65,5%) și în mediul urban (80,5%);
- victimele au fost: instituții (34,5%) , bărbați (35,6%) și femei (12,6%);
- deținuții afirmă că fapta a fost comisă din neglijență (33,3%), că a fost pregătită din timp (29,9%) și spontană în 25,3% din cazuri;
- au fost convinși că nu vor fi descoperiți (62%) iar 64,4% nu s-au gândit la consecințele faptei lor asupra victimei;
- pedeapsa primită e apreciată ca fiind mai grea decât fapta comisă de 77% din deținuți.

Motivația condamnaților pentru „înșelăciune”

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
	Tipuri de motive			
1	Bani câștigați ușor	-	25,5	35,8
2	Pentru a trăi mai ușor	24	-	-
3	Lipsuri materiale	17,2	-	1,1
4	A avea bani pentru distracție, aventură	3,4	-	-
5	Răzbunare	3,4	-	1,1

6	„Unii au prea mult, alții prea puțin”	3,4	-	-
7	Pentru a recupera o datorie	2,3	3,4	-
8	Nesocotirea oamenilor și a legilor	-	-	3,4
9	Sub influența alcoolului	-	2,3	-
10	Tulburări psihice	-	-	2,3
11	Îndemnat de prieteni	1	-	2,3
12	Apartenența la un grup infracțional	-	1,1	-
13	Din neglijență	-	-	1,1
14	Pentru a fi respectat de alții	1	-	-
15	Pentru a achita o datorie	1	-	-
16	Nu recunoaște fapta	27,4	2,3	9,2
17	Nu poate justifica	13,6	-	-
18	Alt răspuns	2,3	26,3	3,2
19	Nu rezulta (nespecificat)	-	23	34,8
20	Lipsa rechizitoriu	-	9,2	-
21	Non-răspuns	-	6,9	5,7
22	T o t a l	100	100	100

Există o discrepanță majoră între motivația infracțională expusă de deținuți (căutarea unui trai mai ușor – mai pregnant la absolvenții de liceu - și lipsurile materiale) și motivația reținută în rechizitoriu și în aprecierile personalului din penitenciare - bani câștigați ușor (33,3% din cei căsătoriți și care au copii, 31,6% la cei din mediul rural, posibilitatea însușirii ilegale a unor bani pentru 22,4% din cei proveniți din mediul urban). În ce privește dorința de câștig ușor, personalul din penitenciare o apreciază ca fiind egal distribuită între deținuții proveniți din orașe și cei din mediul rural.

Deținuții condamnați pentru „trafic de stupefiante”

Date semnificative

- în general, traficanții de droguri au vârsta mai mare decât consumatorii: 46,3% au între 26 și 35 de ani iar 20,4% au peste 36 de ani;
- studiile acestora sunt ridicate : 33,3% - liceu, 5,6% - școală postliceală, 3,7% - facultate ;
- jumătate din deținuții investigați sunt necăsătoriți, urmând în ordinea frecvenței cei căsătoriți și care au copii (24%), și cei care trăiesc în concubinaj și au copii (13%) ;
- 61% din deținuți sunt nerecidivisti dar 48% au antecedente penale ;
- au o stare bună de sănătate (74%), provin din mediul urban (70,4%), din familii organizate în care au existat relații bune ;
- din toți deținuții investigați, 13% erau dependenți de alcool și 42,6% de droguri ;
- la data arestării, ocupațiile predominante ale traficanților de droguri erau : 26% - muncitori calificați, 13% - elevi/studenti, 9% - patroni de firme ; 5,6% afirmă că trăiau exclusiv din vânzarea drogurilor iar 31,5% nu aveau nici o ocupație ;
- prima dată au consumat droguri la vârsta de 15-18 ani 27,8% din deținuți, la 19-21 de ani 16,7% iar la 22-25 de ani 13% ; în 57,4% din cazuri acest lucru a avut loc în grup ;
- consumul este motivat astfel : curiozitate - 44,4%, la îndemnul prietenilor – 20,4%, pentru că este la modă – 5,6%, pentru a arată că e puternic – 2% ; referitor la frecvența consumului de droguri, 20% afirmă că era foarte des, 24% că era des iar 11% uneori ;
- persoanele care cumpărau droguri aveau vârsta cuprinsă între 22 și 25 de ani (22,2%), între 26-35 de ani (18,5%) și între 18 și 21 de ani – 16,7% ; aceste persoane proveneau din familii foarte bogate (14,8%), bogate (35%) sau modeste (22%) ;
- cumpărătorii erau recrutați dintre sau prin intermediul prietenilor (50%), la petreceri, în baruri sau discoteci (5,7%), prin etalarea mărfii (1,9%) ; cel mai frecvent, cumpărătorii veneau direct la dealer (74%), întâlnirea având loc într-un loc public (59%), în casa cumpărătorului (13%) sau la locuința deținutului (11%) ;
- în viziunea deținuților motivele pentru care cumpărătorii consumau droguri erau: dorința de distracție și aventură – 24%,

pentru a se simți bine – 18,5%, curiozitatea – 18,5%, pentru că nu sunt înțeleși de ceilalți – 5,6%, pentru a deveni mai puternici – 3,7%, pentru că sunt îndemnați de prieteni – 3,7%;

- drogurile vândute erau aduse din străinătate (65%), fiind preferate cele ieftine de sinteză (33,3% injectabile, 28% care se inhalează și 20% care se prizează) .

Motivația condamnaților pentru « trafic de stupefiante »

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
	Tipuri de motivație			
1	Pentru bani	-	16,7	45
2	Apartenența la un grup infracțional	-	35	-
3	Pentru a cumpăra droguri	20,6	13	24,2
4	Pentru distracție, aventură	14,8	-	4,7
5	Lipsuri materiale	14,8	-	-
6	La îndemnul prietenilor	9,2	-	-
7	Solicitat de cumpărători	11	-	-
8	Pentru a deveni cineva	11	-	1,9
9	Pentru a trăi în lux	-	-	3,8
10	Pentru a ajuta un prieten	3,7	-	-
11	Pentru a trăi mai ușor	3,7	-	-
12	Nu a știut că transportă droguri	5,6	-	-
13	Nu rezultă (nespecificat)	-	29,6	18,5
14	Lipsă rechizitoriu	-	3,7	-
15	Nu recunoaște fapta	5,6	2	
16	Alt răspuns	-	-	1,9
17	T o t a l	100	100	100

Datele privind motivația infracțională rezultate din rechizitorii și cele recoltate de la personalul din penitenciare, diferă destul de mult de cele furnizate de deținuți : interesul pentru bani, apartenența la un grup infracțional constituit și cumpararea drogurilor pentru propria utilizare, figurează pe primele locuri . În schimb, deținuții accentuează lipsurile materiale, relațiile de prietenie, efortul de a deveni « cineva » (mai ales in

cazul detinutilor necasatoriti, recidivisti sau a celor proveniti din mediul urban) și achizitionarea drogurilor pentru consum personal.

Deținuții condamnați pentru « luare de mită »

Date semnificative

- vârsta : 38,9% au peste 46 de ani, 16,7% au între 36 si 45 de ani iar 27,8% au între 26 si 35 de ani ;
- studii : jumătate au studii universitare, 16,7% au urmat școli postliceale iar 11% au terminat liceul ;
- starea civilă : căsătoriți, cu copii – 44,4%, necăsătoriți – 16,7%, concubinaj, cu copii – 11% ;
- starea de recidivă : 77,8% sunt nerecidiviști iar 22,2% au antecedente penale ;
- două treimi provin din mediul urban, din familii organizate ;
- ocupația la data arestării : directori – 22,2%, gestionari – 16,7%, muncitori – 16,7%, militari – 11%, administratori – 5,6%, funcționari publici – 5,6%, medici – 5,6% ;
- deținuții investigați afirmă că înainte de a comite fapta situația lor materială era bună (61%), medie (27,8%) sau precară (11%) ;
- deținuții se consideră vinovați de infracțiune (33,3%), urmând apoi atribuirea vinovației altor persoane – victimei (27,8%), anturajului (16,7%) și instigatorilor (11%) ;
- deși jumătate din deținuți afirmă că fapta a fost spontană, în aceeași proporție credeau că nu vor fi descoperiți ;
- pedeapsa primită e considerată severă de 61% din condamnați.

Motivația condamnaților pentru “luare de mită »

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personalul penitenciar %	din
	Tipuri de motivație				
1	Pentru bani, lux	-	72,2	5,6	
2	Câștig ușor, foloase	-	-	61	

	materiale			
3	Pentru a trăi mai ușor	23,4	-	-
4	Victima a cerut	17,7	-	-
5	Lipsuri materiale	17,7	-	-
6	Pentru a ajuta un prieten	12,2	-	-
7	Legislație neclară	12,2	-	-
8	Exploatarea poziției sociale	-	-	11,1
9	Indemnat de prieteni	5,6	-	-
10	Probleme deontologice și etice	-	-	5,6
11	Nu recunoaște (înscenare)	11,2	11,1	16,7
12	Nu rezultă (nespecificat)	-	16,7	-
13	T o t a l	100	100	100

Chiar dacă există unele nuanțe, la toate cele 3 surse de date, găsim aceeași motivație : banii și exploatarea poziției sociale.

Deținuții condamnați pentru « proxenetism »

Date semnificative

- vârsta : 36,8% au între 36 și 45 de ani
31,6% au între 26 și 35 de ani ;
- studii : - 28,9% au între 5 și 8 clase
- 21% sunt absolvenți de liceu
- 21% au terminat o școală postliceală
- starea civilă: - 28,9% sunt căsătoriți și au copii
- 23,7% nu sunt căsătoriți
- 15,8% trăiesc în concubinaj și au copii
- 13,2% sunt divorțați și au copii
- jumătate din deținuții acestei categorii sunt nerecidiviști dar 68,4% au antecedente penale;

- provin din familii organizate 86,8%, din mediul urban 71%, iar la data arestării 63,2% nu aveau un loc de muncă, 13,2% erau muncitori zilieri și 10,5% lucrau în agricultură;
- 63,2% afirmă că au fost înșelați în dragoste
- 40% au organizat activitatea de proxenetism împreună cu alții, mai ales în mediul urban 76,3%,
- pentru un proxenet lucrau în jur de 3-5 fete care și-au oferit singure serviciile (65,8%) sau au fost cumpărate de alt proxenet;
- clienții erau, în general, necunoscuți dar persoane cu venituri mari (39,5%) sau medii (34,2%), care veneau singure (28,9%), erau abordați pe stradă (26,3%) sau erau recomandați de un client mai vechi (26,3%); clienții erau de vârste diferite dar mai frecvent cei de 26-35 de ani;
- întâlnirile aveau loc la domiciliul clientului (26,3%), în casa proxenetului (21%) sau într-o casă special amenajată (21%);
- doar jumătate din deținuți se consideră vinovați (55,3%);
- 63,5% consideră pedeapsa primită ca mai aspră decât fapta și argumentează acest lucru prin comparația cu alte fapte sau prin faptul că fetele își ofereau singure serviciile;
- deținuții condamnați pentru proxenetism mai cred că:
 - femeia are dreptul să facă ce dorește cu corpul ei 86,8%;
 - prostituția e o meserie ca toate celelalte 63,2%;
 - rolul femeii e de a satisface plăcerile bărbatului 52,6%.

Motivația condamnaților pentru “proxenetism »

	Sursă	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
Tipuri de motive				
1	Sursă de bani	-	71,1	73,8
2	Lipsuri materiale	44,8	-	-
3	Pentru a trăi mai ușor	28,9	-	-
4	La îndemnul prietenilor	7,9	2,6	-
5	Apartenență la grup infracțional	-	-	7,9
6	Pentru a fi respectat de ceilalți (a ieși în evidență)	2,6	5,3	-
7	Nu recunoaște	7,9	5,3	2,8
8	Nu poate justifica	7,9	-	-
9	Non-răspuns	-	15,7	15,8

10	Total	100	100	100
----	-------	-----	-----	-----

Deținuții condamnați pentru «trafic de influență »

Date semnificative

- acești condamnați au o vârstă înaintată : 48% au peste 46 de ani iar 32% au între 36 și 45 de ani;
- după studii, 24% sunt absolvenți de facultate iar 36% au liceul;
- starea civilă : 44% sunt căsătoriți și au copii,
24% sunt divorțați și au copii
12% trăiesc în concubinaj și au copii ;
- 64% sunt nerecidiviști dar 52% au antecedente penale ;
- provin din mediul urban (52%), lucrau în sectorul privat (68%), 44% aveau funcții de conducere ;
- fapta a fost realizată într-o instituție (36%) iar cel « influențat » era bărbat (72%) ;
- după comiterea faptei, 40% s-au temut iar 16% au simțit că au devenit vulnerabili ;
- pedeapsa este considerat[mai grea decât fapta în 88% din cazuri.

Motivația condamnaților pentru «trafic de influență »

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
	Tipuri de motivație			
1	Pentru bani, lux	-	52	24
2	Pentru a ajuta un prieten	36	-	-
3	Pentru a obține un post	-	-	32
4	Lipsuri materiale	-	24	-
5	Pentru a fi respectat de	12	-	-

	alții			
6	Aveam puterea de decizie	8	-	-
7	Pentru a scăpa de urmărirea penală	8	-	-
8	Pentru un trai mai bun	-	4	-
9	Din răzbunare	-	-	4
10	Tulburări psihice	-	-	4
11	Contra-serviciu	-	-	4
12	Nu recunoaște fapta	36	-	8
13	Nu rezultă (nespecificat)	-	-	16
14	Lipsă rechizitoriu	-	4	-
15	Alt răspuns	-	8	-
16	Non-răspuns	-	8	8
17	T o t a l	100	100	100

Deținuții condamnați pentru « infracțiuni la legea circulației »

Date semnificative

- vârsta: 32% au vârsta cuprinsă între 26 și 35 de ani
30,4% între 36 și 45 de ani
21,4% au vârsta peste 46 de ani;
- studii: școală profesională - 35,7%
liceul - 28,6%
V-VIII clase - 17,9%;
- starea civilă : 37,5% sunt căsătoriți și au copii
17,9% trăiesc în concubinaj și au copii
14,3% sunt necăsătoriți;
- provin din familii organizate (78,6%); 55,4% au domiciliul în mediul rural ;
sunt muncitori 21,4%, fără ocupație sau șomeri 19,7%, agricultori 14,3% ;

- doar 10,7% recunosc că sunt dependenți de alcool deși la data ultimei infracțiuni 46,4% din cei chestionați recunosc că au fost sub influența alcoolului ;
- la data comiterii infracțiunii, doar 41% aveau carnet iar 3,6% îl aveau suspendat ;
- experiența de conducere a vehiculului era de un an pentru 8,9% din deținuți, 2-5 ani pentru 23,2% , 5-10 ani pentru 7% iar 41% aveau o experiență de peste 10 ani ; restul nu aveau carnet (19,6%) ;
- 55,4% din subiecți mai fuseseră sancționați în baza legislației rutiere ;
- accidentul s-a soldat cu răniți în 10,7% din cazurile investigate, cu morți în 1,8% și cu pagube materiale în 28,6%
- 53,6% din infracțiuni s-au produs în mediul urban și 39,3% în mediul rural ;
- după infracțiune 44,6% din deținuți au așteptat la locul accidentului iar 14,3% au fugit de la locul faptei .

Motivația condamnaților pentru “infracțiuni la legea circulației”

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
	Tipuri de motivație			
1	“Este vina mea” (neatenție)	64,3	5,4	1,8
2	Teribilism la volan	-	1,8	28,6
3	Am consumat alcool	5,3	19,6	21,4
4	Permis suspendat	-	8,9	7,1
5	Influența prietenilor	-	-	7,1
6	Atitudinea polițistului	5,3	1,8	-
7	Oboseala, a adormit la volan	5,3	1,8	-

8	Starea drumului	3,6	-	-
9	Starea tehnică a vehiculului	3,6	-	-
10	Necunoașterea regulilor de circulație	1,8	-	-
11	Condițiile atmosferice	1,8	-	-
12	Vina persoanei care i-a împrumutat mașina	1,8	-	-
13	Nu avea permis	-	19,6	-
14	Vehiculul era furat	-	1,8	-
15	Vina victimei	1,8	-	-
16	Alt participant la trafic	1,8	-	-
17	Nu poate justifica	-	14,3	-
18	Alt răspuns	-	1,8	5,4
19	Non-răspuns (nespecificat)	3,6	23,2	28,6
20	T o t a l	100	100	100

Deținuții cu vârsta de 36-45 de ani oferă cel mai mare procent de recunoaștere a faptului că sunt singurii vinovați de fapta comisă 70%, urmând cei cu vârsta peste 46 de ani - 66,7% și cei de 26-35 de ani - 50%. Din punctul de vedere al mediului de proveniență, 56% din cei din mediul rural afirmă că sunt singurii vinovați ai celor întâmplare în timp ce persoanele din mediul urban își recunosc vina doar în procent de 44%. Faptul că au consumat alcool e recunoscut doar de 15,8% din recidiviști în timp ce nerecidiviștii recunosc acest lucru în proporție de 27,8%.

Deținuții condamnați pentru «abandon de familie »

Date semnificative

- vârsta : 38,9% au vârsta cuprinsă între 36 și 45 de ani
31,5% au peste 46 de ani

- 24% au vârsta între 26 și 35 de ani
- studii : 29,8% au absolvit liceul, 29,6% aveau o școală profesională iar 26% aveau V-VIII clase ;
- ocupația : muncitori calificați – 32,8%
muncitori necalificați – 26%
agricultori – 16,8%
- starea de recidivă : 46,3% sunt recidiviști dar 66,7% au antecedente penale ;
- în procent semnificativ, locuiesc în mediul rural (63%) și provin din familii organizate (70,4%) dar în care tatăl consuma alcool (37%) sau chiar amândoi părinții (5,6%) ;
- deținuții s-au căsătorit din dragoste (44,4%), pentru a fi în rândul lumii (11%), pentru că soția a rămas însărcinată (9,3%), pentru a fi mai bine îngrijit (5,6%), la presiunea altora (5,6%), pentru a se putea cuminti (2%) ;
- 44,4% din deținuți aveau 1 copil, 22,2% aveau 2 copii, 16,7% aveau 3 copii, 5,6% aveau 4 copii iar 3,7% aveau mai mult de 4 copii;
- înainte de abandon, deținuții apreciază că relațiile cu soția erau bune în 55,6% din cazuri și proaste în 37% din cazuri ; relațiile cu copiii erau bune (83,3%) ;
- deținuții consideră în procent de 31,5% soția vinovată de situația creată, pe ei înșiși în 26% din cazuri, pe ambii în 13% din cazuri, socrii în 14,8% cazuri, proprii părinți în 5,6% din situații ;
- deținuții declară că înainte de abandon au simțit față de soție dragoste (31,5%), indiferență (29,6%), milă (13%), ură (13%) ; față de copii au simțit dragoste (74%) sau milă (16,7%) ;
- 53,7% din deținuți declară că s-au gândit la consecințele faptei lor asupra soției și copiilor ;
- pedeapsa primită e considerată mai grea decât fapta de către 66,7% din cei chestionați, motivând acest lucru prin faptul că copiii nu sunt ai lor (5,6%), nu e singurul responsabil de tot ce s-a întâmplat (3,7%), că nu s-a ținut cont de anumite circumstanțe atenuante (2%), etc.

Motivația condamnaților pentru “abandon de familie »

	Surse	Deținuți	Rechizitoriu	Personal	din
Tipuri de motive		%	%	penitenciar	%

1	Neînțelegeri cu soția	54,8	3,8	5,6
2	Dezinteres pentru familie	-	22,2	1,9
3	Rea credință	-	22,2	22,6
4	Tulburări psihice	-	-	14,9
5	Lipsuri materiale	10,3	13	9,3
6	“Nu a fost căsătorit”	5,7	-	-
7	“Voiam să-mi trăiesc viața”	3,8	-	-
8	“Îmi îngreunau existența”	3,8	-	-
9	Atmosfera din casă	3,8	-	-
10	Educație precară	-	-	3,7
11	“Căsătorie forțată”	-	-	3,7
12	“Pentru a se răzbuna”, din orgoliu	1,9	-	1,9
13	Neînțelegeri cu socrii	1,9	-	-
14	Înșelat de soție	1,9	-	-
15	Nu recunoaște copiii	-	1,9	1,9
16	Iubea altă femeie	-	1,9	-
17	Nu poate justifica	3,6	-	-
18	Alt răspuns	8,5	7,4	17,8
19	Nu recunoaște	-	1,9	3,7
20	Non-răspuns	-	14,7	13
21	Lipsă rechizitoriu	-	11	-
22	T o t a l	100	100	100

Analiza atentă a datelor mai relevă câteva aspecte interesante: „neînțelegerile cu soția” apare mai frecvent la deținuții cu vârsta cuprinsă între 36 și 45 de ani (la 66,7% din cei de aceeași vârstă), la nerecidiviști (55,2%), la cei care au doar un copil și la deținuții care provin din mediul rural (52,9%). În rechizitoriu, găsim la aceste categorii de deținuți consemnate ca motivații mai ales “reaua credință” și “dezinteresul față de familie”, la care, personalul din penitenciare, adaugă “imaturitatea afectivă” în cei privește pe condamnații din mediul urban.

Deținuți condamnați pentru « viol »

Date semnificative

- în mod neașteptat, deținuții condamnați pentru viol au o vârstă destul de înaintată: 45% au între 36 și 45 de ani iar 17,6% au peste 46 de ani ;
- studii: - liceu - 29,7%
 - școală profesională - 25,3%
 - V-VIII clase - 25,3%
- starea civilă: - 39,6% necăsătoriți
 - 20,9% concubinaj, cu copii
 - 15,4% căsătoriți, cu copii
- starea de recidivă: 48,4% recidiviști;
- familia de origine este organizată în 71,4% din cazuri și doar 3,3% din toți deținuții investigați afirmă că au fost abuzați sexual în copilărie;
- 53,8% provin din mediul rural ;
- ocupația la data arestării : 27,5% erau pensionari, 24,2% erau patroni de firme, 8,8% lucrau în domeniul serviciilor, 4,4% erau militari;
- aproximativ jumătate din deținuți (45%) recunosc că au fost înșelați de o femeie dar nu oferă explicații privind cauzele; apreciem interesant de remarcat faptul că doar 53,8% din deținuții care au comis violuri, se consideră buni parteneri de sex;
- la acești deținuți găsim o serie de idei eronate care explică în mare măsură fapta comisă: 49,5% consideră că rolul femeii este de a satisface plăcerile bărbatului; 67% cred că femeile sunt responsabile pentru viol din cauza modului cum se îmbracă și cum se poartă; 37,4% cred că nu e nevoie ca un bărbat să fie curtenitor cu femeile; 51,6% apreciază că nu poate fi vorba de un viol în cazul că fostul prieten sau iubit obligă o femeie să aibă raporturi sexuale cu el (procentul crește la 67% când este vorba de soț);
- în ce privește vârsta victimelor, procentele cele mai mari le regăsim la cele de 15-18 ani (23%), la 11-14 ani (17,6%), la 19-21 de ani (13,2%) și la femeile de peste 41 de ani (13,2%);
- fapta a fost comisă în spațiul public (50,5%), în casa victimei (23%), în casa agresorului (14,3%) sau la un prieten comun (11%);
- victima era cunoscută dinainte în două treimi din situații (în 14,3% din cazuri relațiile fiind de rudenie).

Motivația condamnaților pentru “viol”

	Surse Tipuri de motive	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
1	Sub influența alcoolului sau drogului	33	31,8	31,8
2	Satisfacerea nevoilor sexuale	9,8	30,8	24,2
3	Provocat de victimă	18,7	2,2	-
4	Din răzbunare	5,5	5,5	8,8
5	La îndemnul prietenilor	7,7	-	-
6	Tulburări psihice	-	1,1	7,7
7	Pentru a se distra	5,5	3,3	1,1
8	Din plăcerea de a viola	-	5,5	-
9	Educație precară	-	4,4	3,3
10	O iubea	-	4,4	3,3
11	Din gelozie	-	1,1	-
12	Nu consideră fapta o infracțiune	-	-	4,4
13	Nu recunoaște	19,8	8,8	11
14	Nu poate justifica fapta	-	-	3,3
15	Non-răspuns	-	1,1	1,1
16	T o t a l	100	100	100

Deținuți condamnați pentru « violare de domiciliu »

Date semnificative

- vârsta : 42% au 26-35 de ani iar 30% au 36-45 de ani;
- studii : 40% au V-VIII clase, 20% au absolvit o școală profesională iar 18% au terminat liceul ;
- starea civilă : 28% sunt necăsătoriți
22% sunt căsătoriți și au copii
22% trăiesc în concubinaj și au copii
- starea de recidivă: 52% sunt recidiviști și 64% au antecedente penale;

- provin mai ales din mediul rural (58%), familia de origine a fost organizată în 80% din cazuri;
- 40% sunt muncitori necalificați, 16% sunt agricultori, 28% nu au nici o ocupație;
- infracțiunea a fost comisă în mediul rural (70%), au acționat singuri (64%), deținuții apreciază că situația lor materială înainte de infracțiune era bună (34%), medie (44%) și precară doar în 22% din cazuri;
- victima era dinainte cunoscută pentru 78% din deținuți iar în 22% din cazuri erau chiar rude;
- după comiterea infracțiunii, 42% din deținuți declară că au regretat, iar 34% afirmă că nu au simțit nimic deosebit;
- 58% din cei chestionați nu s-au gândit că vor fi descoperiți iar 74% nu au luat în calcul consecințele faptei lor asupra victimei;
- pedeapsa primită e considerată de 76% din deținuți ca mai grea decât fapta comisă .

Motivația condamnaților pentru “violare de domiciliu”

	Surse Tipuri de motive	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
1	Sub influența alcoolului	26	12	-
2	Pentru a recupera bani	18	8	4
3	Din răzbunare	14	-	6
4	Pentru ușurința de a câștiga bani	-	12	6
5	Lipsuri materiale	8	-	6
6	Pentru a se distra	6	-	-
7	Din invidie	6	-	-
8	Educație precară	-	-	6

9	Pentru a obține anumite bunuri materiale	-	6	-
10	Tulburări psihice	-	-	6
11	Neînțelegeri mostenire	-	4	-
12	Pentru a se ascunde de urmăritori (a evada)	-	2	2
13	Conflict cu victima	-	2	-
14	Din gelozie	2	2	-
15	Pentru a cumpăra droguri	2	-	-
16	Influențat de prieteni	-	-	2
17	Nu poate justifica fapta	6	-	-
18	Alt răspuns	12	-	14
19	Nu recunoaște fapta	-	-	2
20	Nu rezultă (nespecificat)	-	20	28
21	Lipsă rechizitoriu	-	16	-
22	Non-răspuns	-	16	18
23	T o t a l	100	100	100

Se impun anumite precizări privind motivația infraccională: « alcoolul » apare mai frecvent ca o scuză la condamnării cu vârsta de 26-35 de ani, « răzbunarea » la cei de 36-45 de ani iar « recuperarea unor sume de bani » la cei de 22-25 de ani. În ce privește nivelul de școlarizare, cei cu 5-8 clase insistă pe faptul ca victima le datora bani iar cei cu școală profesională, pe nevoia de răzbunare. La toate acestea, personalul de penitenciare adaugă impulsivitatea și carențele educaționale.

Deținuți condamnați pentru « ultraj »

Date semnificative

- vârsta: 44,4% au 26-35 de ani iar 20,4% au între 36 și 45 de ani;
- studii: - V-VIII clase 37%
 - școală profesională - 24%
 - liceu - 16,7%;
- starea civilă: - 29,6% necăsătoriți
 - 27,8% - căsătoriți și au copii
 - 20,4% - trăiesc în concubinaj și au copii;
- starea de recidivă: 59,3% sunt recidiviști;

- familia de origine a fost organizată în 68,5% din cazuri și avea domiciliul în mediul urban (57,4%);
- 14,8% erau dependenți de alcool;
- ocupația la data arestării: 16,8% erau muncitori calificați, 15% - muncitori necalificați, 9,3% lucrau în agricultură, 48% nu aveau nici o ocupație;
- fapta a fost spontană (92,6%), comisă singur (77,8%), mai ales în mediul urban (59,3%) și localizată la nivelul străzii (57,4%);
- victimele au fost, de regulă, bărbați (92,6%), aceștia fiind 74% polițiști, 9,3% funcționari publici, 5,6% jandarmi, 3,7% magistrați;
- deținuții declară că în timpul comiterii faptei au simțit că fac un act de dreptate (35,2%), s-au temut (20,4%), au fost nervoși (16,7%), satisfacție (14,8%);
- după consumarea infracțiunii, 46,3% din deținuți declară că au considerat că au făcut o greșală, 24% au avut un sentiment de teamă iar 11% au fost satisfăcuți;
- 46,3% din deținuți se cred vinovați de fapta comisă, 31,5% dau vina pe victimă iar 7,4% apreciază că prietenii a avut rolul determinant;
- 81,5% din cei investigați apreciază pedeapsa primită ca fiind mai grea decât fapta săvârșită.

Motivația condamnaților pentru "ultraj"

	Surse	Deținuți %	Rechizitoriu %	Personal din penitenciare %
	Tipuri de motive			
1	Provocat de victimă	59,3	-	-
2	Sub influența alcoolului (drogului)	20,4	24	-
3	Pentru că i se făcea o nedreptate	-	3,7	18,5
4	Nu suportă autoritatea (neîncredere în autorități, nesupunere la legitimare)	-	7,5	16,8
5	Conflict sub influența	-	16,6	-

	alcoolului (în bar)			
6	Surprins în timp ce fura	-	7,4	-
7	La îndemnul prietenilor	5,4	-	-
8	Din răzbunare	3,7	-	-
9	Educație precară	-	-	3,7
10	Pentru a se impune (pentru prestigiu)	1,9	-	1,9
11	Pentru a se ascunde de urmăritori (a evada)	-	1,9	1,9
12	Alt răspuns	9,3	1,9	-
13	Non-răspuns	-	37	57,2
14	T o t a l	100	100	100

CONCLUZII FINALE

1. Continuarea acestei investigații în anii următori se impune pentru a avea o imagine amplă asupra modului în care delincvenții români justifică infracțiunile comise și modificările acestora în timp. În acest context vor trebui aduse anumite completări instrumentelor utilizate pentru a releva aspecte de profunzime, precum:

- momentul și împrejurările de viață când au început să comită infracțiuni (existența pragului delincvențial, precocitatea traiectoriei delincvente, dacă se poate vorbi de o „ucenicie infracțională”);
- evaluarea gradului de maturizare infracțională;
- relevarea categoriilor de delincvenți din punctul de vedere al poziției față de crimă, de exemplu, „executant” sau „inițiator”;

- modul în care, diferitele categorii de delincvenți, își reprezintă reacțiile comunității față de criminalitate în general, și anumite infracțiuni în special precum și gradul de încredere/neîncredere în certitudinea pedepsei;
- distingerea, pentru fiecare delincvent, a motivelor exogene („oferite” de grupul de apartenență) și a celor endogene (trăsăturile sale de personalitate, educația primită, etc.);
- precizarea în detaliu a relațiilor care se stabilesc între infractor și victimă înainte, în timpul și după consumarea crimei;
- rolul (ponderea) experienței penitenciare în geneza recidivei: învățarea unor tehnici infracționale, schimbarea concepției despre viață, intrarea într-un grup infracțional constituit, amplificarea convingerilor infracționale, ș.a.
- cauzele reale ale renunțării la delincvență în cazul recidiviștilor.

2. Considerăm util înființarea în cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor a unui serviciu (centru) de evaluare a personalității deținuților, în componența căruia să fie psihologi, psihiatri, sociologi, criminologi. Împreună cu specialiștii Institutului Național de Criminologie, acest serviciu ar putea realiza, cel puțin pentru deținuții cu fapte de o gravitate deosebită din toată țara, analize de profunzime și prognoze privind evoluția conduitei lor funcție de capacitatea criminală identificată.

3. Pentru o bună cunoaștere a stării infracționale din România - dinamică în timp și spațiu, structură, evoluții neașteptate, cazuri deosebite, urgențe la nivel de intervenție, măsuri de prevenire eficace, etc.-, este nevoie de înființarea unui „Observator al criminalității” unde să fie centralizate toate datele aflate în prezent la diverse instituții: Ministerul Justiției, Parchetul General, poliție, jandarmerie, spitale de urgență, pompieri, ș.a. În acest fel, pe baza datelor analizate în mod științific, vor putea fi formulate în timp util măsuri de intervenție adecvate realităților noastre sociale.